

รูปแบบการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี กิจกรรมการประกวดแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices)

CoP ที่ 3 : วิชาการรับใช้สังคม

ชื่อผลงาน : บริการวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ไม้เรียง ร่วมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ชื่อผู้นำเสนอ : อาจารย์ตรีวันนัท เนืองอุทัย

หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.กฤตพร แซ่แง สายจันทร์ หัวหน้าสาขาศึกษาทั่วไป

หมายเลขโทรศัพท์ : 089-7734864.....E-mail : treewanan.new@gmail.com

ความเป็นมา ความสำคัญและวัตถุประสงค์

สังคมสูงอายุกำลังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย เนื่องจากจำนวนประชากรเกิดใหม่นี้น้อยลง ค่านิยมการแต่งงานช้า มีลูกน้อย หรือไม่มีลูก จากสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในสังคม และค่าครองชีพที่สูงขึ้นมากในปัจจุบัน อีกทั้งการแพทย์ที่ทันสมัยก็ทำให้คนมีอายุที่ยืนยาวมากขึ้น อัตราส่วนของประชากรจึงมากระจุกตัวในกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มวัยแรงงาน และเยาวชน ดังนั้นการพัฒนาหรือดูแลคนในช่วงวัยนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญของสังคมในปัจจุบัน ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนพยายามหาหนโยบายมารองรับ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ และมีส่วนร่วมในการช่วยขับเคลื่อนสังคมต่อไป

การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุ

สนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ให้ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วัน

ด้วยเหตุนี้จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และสามารถมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งในขั้นต้นได้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่เรียง ตำบลไม่เรียง อำเภอขวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
- (2) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
- (3) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- (4) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
- (5) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ

(6) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป

วิธีปฏิบัติที่ดี (วิธีการ/กระบวนการ/แนวทางการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการตามหลัก PDCA)

(P) Plan – การวางแผน: หมายถึงการตั้งเป้าหมายจากปัญหาหรือโอกาสต่างๆ และสร้างแผนการทำงานหรือกระบวนการเพื่อให้เป้าหมายนี้ประสบความสำเร็จ

ในกรณีนี้ทางสาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีเป้าหมายเพื่อใช้ความเชี่ยวชาญและศักยภาพของบุคลากรภายในคณะเพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพให้กับผู้สูงอายุซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็งในปัจจุบัน ซึ่งสาขาศึกษาทั่วไป นำโดย อาจารย์ตรีวันท์ เนื่องอุทัย คณาจารย์ภายในสาขา ได้ร่วมกันเป็นวิทยากรลงพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสอบถามปัญหาและความต้องการของทางโรงเรียน พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ไม้เรียง ได้จัดการเรียนการสอนในลักษณะโรงเรียนผู้สูงอายุมาเป็นเวลา 4 ปี แล้ว จากเดิมเป็นวิทยากรจากหน่วยงานในพื้นที่และปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น แต่ประสบปัญหาวิทยากรบางท่านโยกย้ายออกจากพื้นที่ บางท่านมีปัญหาสุขภาพทำให้ขาดแคลนวิทยากร จากการรับฟังความต้องการกลุ่มรายวิชาที่ร้องขอมาตรงกับความต้องการของบุคลากรในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ความรู้ด้านการปรับตัวเข้ากับชุมชน การดูแลสุขภาพร่างกาย การออกกำลังกาย การใช้ยาและสมุนไพร การใช้เทคโนโลยี ภาษา ความรู้รอบตัว และงานประดิษฐ์ต่างๆ จึงมีการทำความร่วมมือระหว่างกันและเขียนโครงการบริการวิชาการที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขึ้น (ทาง อบต. มีข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ ไม่สามารถทำเป็นโครงการบริการวิชาการที่ก่อให้เกิดรายได้ แต่สามารถจ่ายเงินค่าวิทยากรเพื่อช่วยเหลือค่าน้ำมันในการเดินทาง และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ได้)

(D) Do – ปฏิบัติ/การทดสอบ: หมายถึงขั้นตอนการทดสอบ เป็นการลงมือทำและเก็บข้อมูลเพื่อหาจุดอ่อนหรือจุดที่สามารถพัฒนามากขึ้นได้ รวมถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ ด้วย

ในกรณีนี้ทางสาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ลองออกแบบหลักสูตรและจัดตารางเรียนร่วมกับ อบต.ไม้เรียง โดยจัดให้มีการเรียนการสอนปีละ 1 ครั้ง ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน โดยมีอาจารย์ในสาขาต่างๆ มาช่วยเป็นวิทยากรดังนี้

สาขาศึกษาทั่วไป กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบรายวิชา เช่น การดำรงชีวิตแบบสูงวัยที่มีคุณภาพและชีวิตที่มีคุณภาพ, การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, จิตวิทยาเชิงบวกสำหรับผู้สูงอายุและการฝึกปฏิบัติ, การพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับผู้สูงอายุและการฝึกปฏิบัติ, วัฒนธรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้าน และงานศิลปะประดิษฐ์/การทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุ พื้นบ้าน และการฝึกปฏิบัติ

สาขาศึกษาทั่วไป กลุ่มพลานามัย รับผิดชอบรายวิชา การออกกำลังกายในวัยสูงอายุและการฝึกปฏิบัติ และดนตรี/ลีลาศ

สาขาศึกษาทั่วไป กลุ่มภาษา รับผิดชอบรายวิชา ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และภาษาจีนเบื้องต้น

สาขาวิทยาศาสตร์ รับผิดชอบรายวิชา พืชผักสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

สาขาการแพทย์แผนไทย รับผิดชอบรายวิชา การใช้ยาและยาสมุนไพรให้ถูกวิธี, ข้อพิจารณาในการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ, การนวดไทย และการทำลูกประคบ

สาขาเทคโนโลยี รับผิดชอบรายวิชา การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ และ การใช้สมาร์ทโฟน

(C) Check – การตรวจสอบ: หมายถึงขั้นตอนการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนหาช่องทางและวิธีพัฒนากระบวนการต่างๆให้เร็วขึ้นหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่างๆในกระบวนการ

ในกรณีนี้ได้มีการนำหลักสูตรที่ออกแบบไปใช้สอนจริง 1 ปี พบเจอปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

1. ระยะทางค่อนข้างไกล วิทยาการไม่คุ้นเคยเส้นทาง
2. วิทยาการติดภาระงานสอนในมหาวิทยาลัยค่อนข้างมาก
3. มีผู้สูงอายุหลายช่วงวัยทำให้จัดกิจกรรมได้ยาก

(A) Action – การดำเนินการ/ปรับปรุงแก้ไข: หมายถึงการดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้กระบวนการขั้นตอนต่างๆเร็วขึ้น ดีขึ้น หรือมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม

ในกรณีนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. ระยะทางค่อนข้างไกล วิทยาการไม่คุ้นเคยเส้นทาง แก้ไขโดยใช้ระบบช่วยนำทาง เช่น GPS ในช่วงแรก
2. วิทยาการติดภาระงานสอนในมหาวิทยาลัยค่อนข้างมาก แก้ไขโดยจัดตารางเรียนของโรงเรียนผู้สูงอายุในวันศุกร์ซึ่งวิทยาการไม่มีภาระงานสอน และเปิดสอนโรงเรียนผู้สูงอายุในช่วงคาบเกี่ยวกับการปิดภาคการศึกษาของมหาวิทยาลัย

3. มีผู้สูงอายุหลายช่วงวัยทำให้จัดกิจกรรมได้ยาก แก้ไขโดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่ามุ่งผลสัมฤทธิ์

ความสำเร็จและหลักฐานที่แสดงถึงผลความสำเร็จ

ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจที่ดีขึ้น มีความสัมพันธ์ต่อกันที่ดีขึ้น มีความเข้าใจในการดูแลตนเอง ปรับตัวเข้ากับสังคม และเกิดทักษะงานอาชีพที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นรายได้เสริมของตนเอง หรือรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพ พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมงาน/ประสิทธิภาพ/แนวทางการพัฒนาในอนาคต

1. ความร่วมมือร่วมใจและเสียสละของวิทยากรทุกท่าน
2. การสนับสนุนของผู้บริหารคณะ

3. การติดต่อสื่อสาร ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
4. ความร่วมมืออันดีจากผู้สูงอายุและ อบต.ไม่เรีง
5. การลงไปสอบถามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
6. ความอุตสาหะพยายาม ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคต่างๆ
7. การลองผิดลองถูก
8. ความสามัคคีของทีมงาน

หมายเหตุ : การจัดทำรูปแบบการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี

1. กระดาษ A4
2. การพิมพ์ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK Font Size 16 ตัวอักษรปกติ
หัวข้อใหญ่ Font Size 16 ตัวอักษรหนา